

Endine altaripilt, traditsiooni järele Itaalia meistri Vasari töö, seisab kõrvalepanduna n. n. ristimiskabelis, mis endise v. Schwartzi matusekeldri peal, altariosa lõunapoolsel küljel, asub. Tornikell, 1643. aastal Erick Flemingi kingitud, on Stokholmi linnas valatud, 1673. a. aga uuendatud, nagu rootsi- ja ladinakeelne kella sisse valatud kiri tunnistab. Vanemal ajal on tornis tervelt neli kella rippunud, kuid 1734. a. on neist ainult veel kaks alal; neistki teine lõhkine, teised on sõja ajal kaduma läinud. Esimene orel ehitati kirikusse 1829. a. „Saksa ja Eesti koguduse üldisel soovil“; ehitajaks on orelehitaja Bielfeld Tartust. 1888. a. uuendati orel. Olgu veel nimetatud, et kuulus kirikukott Laiusel juba 1796. a. konvendi otsusega jäädavalt kaotati, sest et ta jumalateenistust seganud. Iseärasusena tuleb veel mainida nelja ümmargust, üksteise ligidal seisvat auku kiriku altariosa lõunapoolse müüri välise külje sees, mida rahvasuu 4 Jüri pealuu asemeks nimetab.

Kirikul on 1 km eemal Mustvee-Jõgeva tee ääres Laiuse voore idapoolsel nõlval kaks surnuaeda: vana, mis 1777. a. tarvitusele võetud, uus — 1874. a. Esimest laiendati 1913. a. ja 1922. a. võeti veel tükk maad juurde. 1788. a. ehitati praegusele vanale surnuaiale kabelihoone, mis 1912. a. ümberehitamise järel nägusa kabelikiriku kuju on omandanud. Surnute matmise talitust ei tule kirikus sugugi ette, ka kabelihoonet tarvitatakse selleks võrdlemisi vähe, sest kohaliku rahva tunne peab lahtise haa kaldal matmise toimetamist kõige kohasemaks. 1923. a. asutati Siimusti külas omaette surnuaed ümbruse elanikkude tarvis.

Laiuse ap. õigeusu (Jumalaema sünni) kirik, ehitatud 1864. a. kerge puuehitusena ja põhjalikult uuendatud 1894. a., asub Jõgeva-Mustvee maantee ääres, 14 km Jõgeva raudteejaamast ja 4.5 km Laiuse kirikust idakirde pool. Pikergune ehitus, köetav.

Koguduse surnuaed, asutatud 1861. a., on kiriku ligidal Kivijärve tee ääres; kuni oma surnuaia avamiseni maeti koguduse liikmed Torma surnuaiale.

Iseäralisi palvemajasid Laiuse kihelkonnas ei ole, kuna endised vennastekoguduse palvemajad, Kõolas ja Laiusel, aegade jooksul on hävinud.

Baptistide koguduse jumalateenistuse ruumiks on väike puumaja L.-Tähkvere Mõisamaa külas, asutatud aasta 15 eest; koguduse surnuaed asub Torma kihelkonna piirides.

Perekonna-matusepaigad on: Kurista mõisa metsas Jõgeva-Põltsamaa tee ääres v. Samson-Himmelstjerna ja Kärde mõisas Tallinna maantee ääres parun Stackelbergi perekonna tarvis.

Rändajale. Omapärase pinnaehituse ja muude maastikuliste tingimuste tõttu on kultuurimaistud, asulad ja teed koondunud kihelkonnas peajasjalikult kahele alale, milledeks on esiteks vooremaastik kihelkonna kaguserval, kust läheb läbi Põltsamaa-Mustvee maantee, ja teiseks sellele risti, põhja-lõuna sihis ulatuv vallseljakute ja voorte rida kihelkonna lääneosas, kus peavad ühendust raudtee ja Tartu-